

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՀԱՆՁՆԱԴՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԿԱՄՔԻՆ

•
Յեղիգիմ կամբ ԲՈՅ
(ՄԱՍՔ. 2. 10)

Առիկա Տէրունական աղօթքին մէկ կարճ նախադասութիւնն է: Ինչ համեմատութեամբ որ այս խօսքը գործադրուի մեր տօրեայ կիանքին մէջ, նոյն համեմատութեամբ կը զօրանայ մեր քրիստոնէական հաւատքը և կը գլխաւորաբար միաժամանակ Աստուծոյ հետ մեր ունենալիք ներքին հաղորդակցութիւնը:

«Քու կամեգ ըլալ»: Ի՞նչ է Աստուծոյ կամքը և ո՞ւր գրուած է ան: Աստուծոյ կամքը կը տեսնենք նախ քնութեան և անոր ամէն մէկ քներեւոյթին մէջ: Բնութեան մէջ տեղի ունեցած ներդաշնակութիւն, գեղեցիկութիւն և ամէն շարժում Աստուծոյ ներկայութիւնը կը ծանուցանէ մեզի: Սաղմոսեգուն կ'ըսէ. «Երկինքն Աստուծոյ փառքը կը պատմէ եւ երկինքի հաստատութիւնը Անոր ձեռքովն գործեր կը յայտարարէ, օր օրին կը յայտնէ խօսքը եւ գիշերը գիշերին կը ցուցնէ գիտութիւնը. չկայ զոյգ եւ չկան խօսքեր որոնց ձայնը չի լսուիր» (Սաղմ. ԺԸ. (ԺԺ.) 1-3): Ի՞նչ խորհրդաւոր, իմաստաւոր եւ գեղեցիկ յայտնութիւնն է այս:

Յետոյ, Աստուծոյ կամքը կը տեսնենք մեր խղճմանքին մէջ, երբ յանցանք մը գործենք, անմիջապէս մեր խղճմանքը կը յանդիմանէ մեզ և կ'ըսէ. «Եսխալ ըրիք», «Աստուծոյ կամքին հակառակ գործեցիք», իսկ եթէ բարի արարք մը ունենանք, խղճմանքը կը գնահատէ մեզ ու կը քաջալերէ: Ուստի խղճմանքը ուրիշ բան չէ բայց եթէ Աստուծոյ ձայնը՝ որ կը ցուցնէ մեզի իր կամքը, որ է՝ հետեւի բարին, գնահատել գեղեցիկը, սիրել ճշմարտութիւնը և ի գործ գնիլ աղօթարութիւնը: Ուրիշ խօսքով, անոնք են որ կը կատարեն Աստուծոյ կամքը՝ որոնք նուիրուած են

Բարին, Գեղեցիկին, Ճշմարտութեան ու Արդարութեան գտնին և կ'ապրին այս աշխարհի մէջ անոնց յաղթանակին համար: Նոյնպէս աւելի որոշ կերպով Աստուծոյ կամքը կը տեսնենք Աստուածաշունչի մէջ՝ որ այդ կամքին գրաւոր մէկ յայտնութիւնն է: Աստուած Ինքզինքը յայտնած է ու կը յայտնէ միշտ քնութեան մէջ, մարդկային խղճմանքին միջոցաւ և Ս. Գրոց մէջ: Բնութիւնը և խղճմանքը Աստուծոյ անգիր աւետարաններն են, իսկ Աստուածաշունչը՝ գրաւոր:

Հետեւաբար, Աստուծոյ կամքը շատ գլխաւորութեամբ կրնանք հասկնալ քնութեան հետեւելով, անոր մէջ Աստուծոյ գրած օրէնքներուն հետ ներդաշնակ ապրելով, ամէն ատեն մեր խղճմանքի ձայնին անտալով, ամէն օր կանոնաւոր կերպով Ս. Գիրք կարդալով և անէջ հոգեւոր սնունդ ստանալով, ինչպէս նաև աղօթքով Աստուծոյ Ս. Հոգիին առաջնորդութեան դիմելով: Սրբազան Մատեանը կ'ըսէ. «Քրիստոս որ Աստուծոյ Հոգիով կ'առաջնորդուի, անոնք Աստուծոյ որդիներն են» (Հաովմ. Ը. 14): Իրական քրիստոնեայ հաւատացեալը այն է որ, երբ երկնաւորութիւն մէջ գտնուի, իրեն Աստուծոյ զաւակ, անմիջապէս կ'աղօթէ Աստուծոյ և Աստուած օգնութեան հասնելով իր Ս. Հոգիով կը յայտնէ անոր իր կամքը և հետեւելիք շիտակ ճամբան:

Որովհետեւ Ս. Հոգին ոչ միայն մեզ կը ներշնչէ, ոչ միայն մեր գգացումները, սիրտն ու հոգին կը նորոգէ, ոչ միայն մեզի աղօթելու կերպը կը սորվեցնէ (Հաովմ. Ը. 26), այլ նաև մեզի շիտակ առաջնորդութիւն կու տայ Աստուծոյ կամքը հասկնալու և անոր հետեւելու համար: Բոլոր սուրբ անձնաւորութիւններ այս կերպով Աստուծոյ կամքը հասկցած և անոր հետեւած են:

Հայց. Եղեղեցոյ պատմութեան մէջ յիշուած մեծ անձնաւորութիւններ — Լուսաւորիչ, Սահակ Պարթև, Մեսրոպ Մաշտոց, Գր. Նարեկացի, Ներսէս Շնորհալի, Գր. Տաթևացի և այլն — Աստուծոյ հետ այնքան մօտիկ շփում ու կենդանի հաղորդակցութիւն ունեցած են որ վայելած են միշտ Անոր Ս. Հոգիին առաջնորդութիւնը, հասկնալու համար Աստուծոյ կամքը, և որով կարող եղած են նա ժողովուրդի

ապրելակերպին շխտակ ուղղութիւն տալ, ըլլայ ընկերային, ըլլայ բարոյական և ըլլայ հոգեւոր կեանքի զարգացման տեսակէտէն:

Տէրունական աղօթքը արտասանած ատեն կ'ըսենք ՎՊու կամքդ ըլլայ: Ինչո՞ւ Աստուծոյ կամքը տիրապետելու է մարդ-կային կեանքի մէջ: Այս հարցման իբր պատասխան կրնան յիշուիլ շատ մը բանաւոր պատճառներ: Պիտի շատանանք լիշեւոյ միայն անոնցմէ մի քանին: Ինչո՞ւ Աստուծոյ կամքը տիրապետելու է մարդկային կեանքի մէջ:

Ա. — Նախ՝ անոր համար որ Անիկա է այս ընդարձակածաւալ ճիգերէին արարիչն ու օրէր: — Անիկա է որ ստեղծած է այս անծայրածիր տիեզերքին մէջ բոլոր անշուշտ իրերը, բոյսերը, կենդանիները ու ամէնէն վերջը՝ մարդը: Ամէնքս ալ մեր գոյութիւնը իրեն կը պարտինք: Հետեաւ, բար ինքն է մեր բացարձակ տէրը և տիեզերքին բացարձակ իշխանը: Քանի որ ինքն է արարիչը և տէրը բոլոր արարածներուն, պէտք է որ ի՞ր կամքը ըլլայ և ոչ թէ մերը: Երկուս կամքեր չեն կրնար տիրապետել Աստուծոյ այս աշխարհին մէջ:

Վաճառական մը երբ քարտուղար մը ունենայ, այս վերջինը պէտք է գործադրէ այն հրահանգները միայն՝ որոնք տրուած են իրեն իր գործատիրոջ կողմէ: Հակառակ պարագային ի՞նչ կը պատահի: Քարտուղարը կը կորսնցնէ իր գործը և անօթի կը մնայ: Անւտրականի մը գրասենեակին մէջ ևս երկու կամքեր չեն կրնար տիրապետել:

Այգեպան մը գործաւոր մը կը վարձած է կը ցուցնէ անոր այգիին մէջ իր ընկիւթ գործերը: Այգեպանը փորձառու է և գիտէ իր տուած հրահանգները: Գործաւորը պէտք է հնազանդի իր գործատիրոջ հրահանգներուն և զանոնք զանց առնելով պէտք չէ իր ուզածը ընէ, իր կամքը քայլցնէ: Ուրովհետեւ՝ այգեպանի ազարակին մէջ ևս երկու կամքեր չեն կրնար տիրապետել: Հակառակ պարագային, այգիին գործերը եւ կը մնան և գործաւորը իր օգտակարութիւնը զաղրեցուցած ըլլալով տուն կը ղրկուի: Ինչո՞ւ. քանզի այգիին տէրը գործաւորը ինքը չէ, այլ այգեպանը: Եթէ գործաւորը կ'ուզէ իր գործը պահել և երջանիկ ապրիլ, պէտք է հնազանդի իր գոր-

ծատիրոջ կամքին և գործակցի անոր հետ ամէն բանի մէջ և ամէն ատեն, ներդաշնակօրէն ու հաւատարմօրաւ:

Աստուծոյ հետ մեր յարաբերութիւններն ալ նոյն ձեռով կ'ընթանան: Մեր առօրեակ կեանքի զբաղումներուն մէջ մեր յաշտողութիւնն որ բրաւանկութիւնը այն ատեն միայն կ'ապահովուին՝ երբ մեր կամքը հնազանդեցնենք Աստուծոյ կամքին և գործակցինք Անոր հետ հաւատարմօրէն իբրև հայր և որդի, սիրալիք ու ներգաշնակ յարաբերութեամբ մը: Աստուած մեր երկնաւոր Հայրն է և մենք Անոր զաւակներն ենք: Անիկա անխալաական է իսկ մենք՝ սխալական: Անոր կամքը մեր ամէնուս օգտին համար է: Մեր երկնաւոր Հօր կամքին հնազանդելով և Անոր հետ գործակցելով է որ մենք ալ կ'ստանանք բնականոն ու շխտակ կերպով ապրած և անոր իրական նպատակին հասած կ'ըլլանք:

Բ. — Մեծք հնազանդելու եմք Աստուծոյ կամքին, որովհետեւ Անիկա ամենագեղեկ իսկ մեծք օգէս ու անփորձ: — Մենք հողեղէն, տկար արարածներ ենք: Աստուած եթէ մեզի թողու որ կտա մարդնք տիեզերքը և մեր կամքը տիրապետէ երկրա. գունդիս վրայ, աշխարհ անմիջապէս քանոյ կը վերածուի: Որովհետեւ մենք մեր ուզած մարդկը միայն կ'ապրեցնենք, մեր սիրած անհատներուն վրայ միայն արեւ կը ծագեցնենք, մեր բարեկամներու ալիքներուն ու ազարակներուն վրայ միայն անձրեւ կը ղրկենք, իսկ մեր չսիրած մարդիկը ապրելու իրաւունքէն կը զրկենք: Բայց Աստուած մեր ամէնուս հաւատար աշխով կը նայի: Հետեաւ բեր է իր կամքը ըլլայ, բոլորիս օգուտը միաժամանակ ապահովուած կ'ըլլայ:

Երբ Աստուծոյ կամքը կատարուի մեր առօրեայ զբաղումներուն մէջ, խաղաղութիւնը ինչպէս երկնքի մէջ՝ նոյնպէս ալ երկրի վրայ կը հաստատուի, համարաշխուութիւնը կը տիրապետէ և սէրը կը թագաւորէ ամենուրեք: Միւս կողմէն, տիեզերքին կարգ ու սարքը, գեղեցկութիւնն ու ներդաշնակութիւնը կը մնան անխախտ անասանա: Որովհետեւ և ենք տգէտ ենք՝ իսկ Աստուած ամենագէտ, մենք կարճատեւ ենք՝ բայց Աստուած հեւտառն, մենք իրերը միայն մէկ անկունէ կը ղրկենք յաճախ,

Աստուած սակայն անաշուտորէն, ամէն ինչ նկատի առնելով, մեր ամէնուս օգուտը կ'ապահովէ և այդպէս մեզ կը կառավարէ: Հետեւաբար ապահով է ամէն ատեն և ամէն պարագայի ներքեւ Անոր կամքին յանձնուիլ:

Ասկէ 2200 տարիներ առաջ, Յունաստանի մէջ Սոկրատ տնտեսով մեծ փրկիւտ փայ մը կ'ապրէր, որուն փրկիւտիսպական տեսութիւնները երկար դարերու ընթացքին մեծ յեղաշրջում յառաջ բերին խորհող մտքերու մէջ: Ժողովուրդը իր մասին այն կարծիքը ունէր թէ նա ամէն բան գիտէ: Օր մը իրեն հարցուցին թէ արդեօք կա՞յ տակաւին բան մը այս աշխարհի մէջ որ ինք չի գիտեր: Սոկրատ պատասխանեց և ըսաւ. «Ես միայն մէկ բան որոք գիտեմ թէ բան մը չեմ գիտեր»:

Անուանի գիտուններ և մեծ իմաստասէրներ իրենց գիտցածը այնքան չնչին կը գտնեն իրենց չգիտցած բաներուն քով որ իրենց հատուկիւնը ոչինչ կը նկատեն և կ'ըսեն թէ բան մը չեն գիտեր: Եթէ երբեք զազափար մըն ալ յայտնեն խնդրոյ մը չուրջ, իրենց բառերը կը դարձան զեր-լին ծայր զգուշութեամբ, որպէսզի սխալի մը մէջ չիշխան: Ասիկա իրենց համեստութեան ու մեծութեան նշանն է: Բայց իմաստական ասպէս չեն. անոնք լեցուն բերեով, առանց բառերը հաշիւի առնելու և առանց իրենց յայտնած զազափարներուն մասին նախապէս խորհելու, ամէն բանի նկատմամբ շիտակ թէ սխալ կարծիք կը յայտնեն, և իրենց համար ալ այն համարումը ունին թէ ամէն բան գիտեն, մինչդեռ իրականութեան մէջ այս ընթացքով իրենց տգիտութիւնը և մտքի պարտուութիւնը աշխարհի կը ծանուցանեն: Ընդհանրապէս թերի ուսում ունեցողներ և ինքնահաւաններ կը քաշեն իմաստականութեան աստիճանը, իսկ խորք ունեցող իրաւ մտաւորականներ կը զգուշանան անկէ:

Տիեզերքի մէջ այնքան գաղտնիքներ կան և այնքան գիտնալիք բաներ՝ որ մեր տկար ուղեղով ամէն բան չենք կրնար ըմբռնել: Որովհետեւ մեր գիտցածը Աստուծոյ գիտցածին քով հազիւ ծովու կաթիլ մը ջուրին կը հաւասարի: Եւ քանի որ մենք տգէտ ենք իսկ Աստուած ամէնագէտ, ուստի մեր ներքին խաղաղութիւնն ու երջանկու-

թիւնը Անոր կամքին հնազանդելով միայն կարող ենք ապահովել:

Գ. — Նոյնպէս պէտք է հետեւիմք Աստուծոյ կամքին, որովհետեւ Անկիւ մեզի կարեւոր է մեզ սիրող մեր երկնաւոր Հայրն է: — Ինչպէս որ պարտաճանաչ հայր մը իր զաւակը կ'առաջնորդէ դէպի բարին և դէպի երջանկութիւն, Աստուած ալ նոյնը կ'ընէ մեզի համար: Կը պատահի որ հայր մը իր զաւակը մոռնայ, բայց Աստուած մեզ բնաւ չի մոռնար:

Երկնքի մէջ ամէն ատեն խաղաղութիւն կը տիրէ, ներգաշնակութիւն կ'ըլլէ և սէրը կը թագաւորէ: Ինչո՞ւ. որովհետեւ հոն Աստուծոյ կամքը կը կատարուի: Հրեշտակներն ու հրկնային բոլոր սուրբերը հոն ամէն օր Աստուծոյ կամքին առջև և կը խոնարհին և անոր միայն կը հետեւին:

Երկնքի մէջ երկու կամքեր չեն տիրապետեր ալ միայն մէկ կամք, այն ալ Աստուծոյ կամքն է: Ահա թէ ինչու երկնքի կեանքը զրախտի կեանք է, արքայութեան կեանք է և զաւարտարակայն կեանք է:

Աստուծան կ'ուզէ որ մեր այս երկիրն ալ երկնքի պէս վերածուի գրախտի: Ասոր համար է որ Յիսուս Տէրունական Աղօթքին մէջ մեզի սուղեցուց ըսել. «Եղիցիմ կամ քո, որպէս յերկիմս եւ յերկր»։ Դժբախտաբար սակայն այսօր երկրի վրայ Աստուծոյ կամքը չի կատարուիր: Այս է պատճառը որ այնքան կոխներ, անհամաձայնութիւններ, բաղխումներ և դժբախտութիւններ տեղի կ'ունենան աշխարհիս վրայ ամէն տեղ:

Քրիստոնեայ պետութիւններ, քրիստոնեայ ազգեր և մենք՝ քրիստոնեաներս ալ անհատապէս պատասխանատու ենք ասոր: Այս ուղղութեամբ մենք ունինք երկու պարտականութիւններ. անոնցմէ մէկն է աղօթել իսկ միւսը՝ աշխատել, Աւետարանի լոյսով ժողովուրդները դաստիարակել: Երբ Քրիստոսի անունը կրող ազգեր և անհատներ իրենց պարտականութեան պատենչին վրայ կենան արթուն պահակի նման և զիտակցօրէն դործեն ու աղօթեն, ուշ կամ կանուխ Աստուծոյ կամքը ինչպէս երկնքի մէջ՝ նոյնպէս ալ երկրի վրայ կը կատարուի: Այն ատեն «Փայլը գառնուկին հետ պիտի բնակի . . . , և իրարու պիտի չկիւ-

սենն (Եսայի, ԺԱ. 6-9)։ Իրարմէ տարբեր գաղափարաբանութիւն ունեցող ազգեր ու պետութիւններ եզրայրաբար իրարու հետ պիտի զործակցին, պատերազմներ պիտի վերջանան, թշնամիներու յարձակումներ պիտի դադարին և ամենուրեք սէրը, արդարութիւնը, խաղաղութիւնը և համերաշխութիւնը պիտի տարածուին։ Հայց. Եկեղեցին միշտ արդէն կ'ազօթէ այս ուղղութեամբ, ըսելով. «Ձի լոնսցին պատերազմունք, դադարեցցին յարձակումնք թըշնամեաց, տնկեցցի սէր և արդարութիւն ի յիրկրիս»։

Աստուծոյ կամքին հետեւիլը կ'երջանկացնէ մեր կեանքը ամէն կերպով։ Ուստի, եթէ առօրեայ կեանքիդ մէջ զգուարութիւններու հանդիպիս կամ սխառութիւն ու տագնապալից վայրկեաններ ունենաս, մի՛ յուսահատիր, իրարանցումի մի՛ մատուցիր, քու կամքդ յառաջ մի՛ քշեր, այլ Աստուծոյ կամքին հետեւէ, Անոր յանձնուէ և վստահ եղիր թէ Ան քեզի ցոյց պիտի տայ ամենապարզով ճամբան լուծելու համար քու գտնութիւնը։

Ըստ 40րդ Սաղմոսի Տրդ համարին մէջ արձանագրուած մարգարէութեան, Յիսուսի համար ամենամեծ ուրախութիւնն էր Աստուծոյ կամքը կատարել երբ կ'ապրէր մեր երկրագունդին վրայ։ Ան այսպէս արտայայտեցաւ. «Ես իմ կամքս չեմ փնտրեր, այլ Անոր կամքը՝ որ զիս ածխաբն զրկեց» (Յովհ. Ե. 30)։ Ուրիշ առիթով մըն ալ ըսաւ. «ով որ Աստուծոյ կամքը կր կատարէ, անկիւս է իմ եղբայրս, բայց եմ մայրս» (Մկ. Գ. 35)։

Նայել՝ բոլոր մը Յիսուսի կեանքին վրայ. Աւագ Հինգշաբթի օրը, երբ մահուան շուքը իր վրայ իջած էր, ուրիշ բան չըրաւ, այլ Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ աղօթեց երեք անգամ և ըսաւ. «Ո՛վ Հայր, եթէ կարելի է այս բաժակը ինձմէ անցուր, ոչ թէ ինչպէս ես կ'ուզեմ՝ այլ ինչպէս Դուց կ'ուզես. բայց ոչ թէ իմ կամքս՝ այլ Քու կամքդ ըլլայ»։ Այս խօսքերով իր շօրը կամքին յանձնընձեցաւ, որով կրցաւ տոկալ հրեաներու անթիւ ու անհամար նախատիքներուն և նոյնիսկ խաչին վրայի անարգ մահուան, որպէսզի Փողոթնայի վրայ իրեն պատարագուելովը մեր մեղքերուն թողութիւն չներհէ։

Երբ Յոր Երանելին յանկարծ ծանրածանր աղէտներու հանդիպեցաւ և նոյնիսկ իր առողջութիւնը, ստացուածքն ու ամէն ինչ կորսեցուց, չյուսահատեցաւ, այլ գետին ծածկով երկրպագութիւն ըրաւ և ըսաւ. «Տէրք ցուաւ եւ Տէրք առաւ. օրհնեալ ըլլայ Տիրոջը անունը» (Յոր, Ա. 21)։ Մեր նախահայրերը երբ զգուարութիւններու հանդիպէին, իրենց լաւագոյնը ընելէ վերջը զկամք Տեառն օրհնեալ եղիցիւն ըսելով Աստուծոյ կամքին կը յանձնուէին։

Երկնքի արքայութեան արժանանալու համար անհրաժեշտ է Աստուծոյ կամքը կատարել, ինչպէս Յիսուս պատգամեց՝ ըսելով. «Ո՛վ թէ ով որ ինձի Տէ՛ր, Տէ՛ր կը կոչէ պիտի մեզն երկեքի արքայութիւնը, այլ ով որ իմ երկնաւոր Հօր կամքը կը կատարէ» (Մատթ. Է. 21)։

Իսկ մեր երկնաւոր Հօր կամքը կատարած կ'ըլլանք երբ Անոր հետ մտերմիկ յաբարբանութեան մէջ ըլլանք միշտ և վայելենք Անոր անմիջական ներկայութիւնը մեր կեանքի առօրեայ զբաղումներուն մէջ։ Աստուծոյ կամքը կատարած կ'ըլլանք եթէ մեր փրկչին, Յիսուս Քրիստոսի հետքերուն վրայէն քաշենք և Անոր նմանեալ աշխատինք իրեւ մեր կեանքի հեռանկարը։ Նոյնպէս Աստուծոյ կամքը կատարած կ'ըլլանք եթէ Ս. Հոգիին միջոցաւ սրտի փոփոխութեան արժանանալով ապրինք այս աշխարհի մէջ ամբիւծ, արդար ու սուրբ կեանք մը։ Աստուած սուրբ է և կ'ուզէ որ մենք ալ ամբիւծ ու սուրբ կեանքի մը հետեւինք ու փոխանակ մեր կամքին հետեւելու՝ իր կամքին հնազանդինք։

Կրկնեք ուրեմն Հայց. Եկեղեցւոյ մեծ հայրապետներէն Ս. Ներսէս Շնորհալիի հոգեւունչ աղօթքը. «Կամեցող բարեաց, Տէր կամարար, մի՛ թողուր զիս ի կամս անձին իմոյ զնալ, այլ առաջնորդես՝ ինձ լինել միշտ ըստ կամաց քոց քարոսիրաց, և ողորմեա՛ Քո արարածոց և ինձ՝ բազմամեղիս» (Հոստաթ Խոստովնէ՛մ, 12րդ տուն)։

ԳԻ. Ա. ՍԱՐԱՖԻԱՆ

Ֆեղզօ, Գայիմ.